

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo

Oslo, 15/01/2020

Bellona krever en konkret plan for etablering av behandlingskapasitet for uorganisk farlig avfall – nå

Debatten om fremtidens sluttbehandling av uorganisk farlig avfall har lenge vært preget av stor lokal motstand. Dette har i praksis medført politisk handlingslammelse på nasjonalt nivå. Situasjonen er nå i ferd med å utvikle seg til en avfallskrise, med brudd på avfallspolitiske mål og internasjonale forpliktelser. Uten snarlig politisk handling risikerer Norge at farlig avfall igjen havner på avveie.

Norge er forpliktet til trygg håndtering av farlig avfall

Det overordnede målet for norsk avfallshåndtering er i Avfallsmeldingen beskrevet som å «gjøre minst mulig skade på mennesker og naturmiljø». For farlig avfall presiseres det at «det viktigste er trygg håndtering av avfallet»¹. Norge er også internasjonalt forpliktet til å sikre nasjonal kapasitet for sluttbehandling.

Trygg håndtering forutsetter en arvtaker etter Langøya

Uorganiske miljøgifter er en uunngåelig del av et industrisamfunn. Miljøgiftene slippes ikke lenger ut i norsk natur, men samles opp og leveres som farlig avfall, der den uorganiske delen nøytraliseres og deponeres under kontrollerte forhold. Det jobbes kontinuerlig med resirkuleringsteknologi som kan redusere behovet for slik sluttbehandling, men på kort sikt kan det ikke forventes nevneverdig reduksjon² og teknologien vil aldri kunne fjerne behovet fullstendig³.

Norges sentrale kapasitet for sluttbehandling av uorganisk farlig avfall er i dag NOAHs anlegg på Langøya. Denne kapasiteten vil være fylt opp i løpet av få år og senest i løpet av 2024. Det er derfor behov for å etablere en arvtaker, noe som vil være tidkrevende ettersom det er snakk om avanserte prosessanlegg.

¹ Meld. St. 45 (2016-2017): Avfall som ressurs – avfallspolitikk og sirkulær økonomi, s. 17

² Dette beskrives bl.a. i sluttrapporten fra ekspertutvalget for farlig avfall, s. 73

³ Dette beskrives bl.a. av Miljødirektoratet i brev til KLD 26.09.2018 (ref. 2018/10631) s. 10

Ekspertutvalget for farlig avfall har vært en unødvendig og ufaglig utsettelse av prosessen

Miljødirektoratet har i perioden 2015-2019 gjennomført en rekke utredninger og kommet med klar anbefaling om et alternativ for sluttbehandling som kan ta over for Langøya⁴. Alle vurderte alternativer har imidlertid møtt stor lokal motstand, noe som langt på vei skyldes mangel på insentiver og utilstrekkelige prosesser for informasjon og involvering lokalt. Samtidig har visjonen om en sirkulær økonomi blitt brukt som argument mot etablering av sluttbehandling uten at det finnes faglig grunnlag for dette.

Den lokale motstanden har ført til politisk handlingslammelse på nasjonalt nivå, og prosessen med å etablere behandlingsskapasitet har dermed lenge vært på overtid. Likevel valgte statsråd Elvestuen i april 2019 å oppnevne et ekspertutvalg for farlig avfall, med et mandat tilsvarende arbeidet Miljødirektoratet allerede hadde levert. I praksis forkastet statsråden dermed fagetats vurderinger, samtidig som han satte beslutningsprosessen flere år tilbake i tid. Det er svært sjelden i norsk statsforvaltning at embetsverket har blitt så grundig tilsidesatt av den politiske ledelsen – uten at dette en gang har blitt begrunnet eller kommunisert tydelig. På den måten undergraver Elvestuen tilliten til norsk miljøforvaltning. I stedet for å gi et ekspertutvalg et slikt mandat burde han hørt på de klare anbefalingene fra sin egen fagetat.

Ekspertutvalgets sluttrapport har store mangler og må forkastes

Utvalgets rapport tar ikke hensyn til hvor raskt Norge må ha en løsning for håndtering av uorganisk farlig avfall. Anbefalingene er basert på spekulasjoner om fremtiden og risikerer å forsinke saken ytterligere. Dette gjelder særlig anbefalingen om å vurdere nye lokasjoner for sluttbehandling, som ikke er konsekvensutredet enda. Utvalget foreslår samtidig beredskapsløsninger som er urealistiske og ufullstendige.

Det er behov for en konkret og troverdig plan for etablering av ny behandlingsskapasitet

De faglige utredningene er allerede gjennomført av Miljødirektoratet og anbefalingen er klar. Det er nå behov for at regjeringen tar sitt nasjonale ansvar på alvor og fremviser en troverdig plan for etablering av ny kapasitet, med konkrete milepæler frem mot 2024. En slik plan bør involvere tydelige tiltak for å øke aksepten hos lokalbefolkningen. Tidsperspektivet gjør det dog svært vanskelig å vurdere nye lokasjoner og å gjennomføre en god prosess med lokalbefolkningen.

Uten snarlig politisk handling er det reell risiko for restavfall i gatene og farlig avfall på avveie

Den grunnleggende løsningen for håndtering av restavfall i Norge er forbrenning med energiutnyttelse. Avgassene som oppstår må renses for å hindre lokal luftforurensing. Dette genererer store mengder flyveaske som igjen sluttbehandles som uorganisk farlig avfall. Både Miljødirektoratet og ekspertutvalget har påpekt at man ikke kan forvente nevneverdig reduksjon av dette avfallet innen 2025. Lagerkapasitet for flyveaske hos forbrenningsanleggene opplyses å være kun opp mot 4 uker⁵. Dersom de ikke får levert flyveasken til sluttbehandling vil anleggene raskt måtte stoppe mottak av restavfall. Dermed risikeres det at restavfall hopper seg opp i gatene.

Uten tilstrekkelig kapasitet for mottak av uorganisk farlig avfall forventes det minst en fordobling i prisnivået for levering av slikt avfall. Dette gir forhøyet kostnadsbilde for norsk industri, med påfølgende svekking av konkurranseevnen, fare for nedleggelser, utflagging, og mindre potensial for videreutvikling av grønn industri. Med fremvekst av useriøse aktører øker samtidig risikoen for uforsvarlig og ulovlig håndtering av farlig avfall.

⁴ Brev fra Miljødirektoratet til KLD 31.10.2018: Svar på oppdrag om vurdering av alternativer for behandlingsskapasitet for uorganisk, farlig avfall (ref. 2018/10654)

⁵ Uttalelse fra Avfall Norge 2019

Vedlegg:

Notat: Innspill til ekspertutvalgets rapport

Hovedmottaker:

Klima- og miljødepartementet

Kopi til:

Energi- og miljøkomiteen, Stortinget

Statsministerens kontor

Innspill til ekspertutvalgets rapport

SAMMENDRAG

SENTRALE MANGLER VED EKSPERTUTVALGET FOR FARLIG AVFALL

Grunnlaget

Utvalgets mandat la opp til forsinkelser av en prosess som allerede var på overtid, og satte til side omfattende arbeid utført av Klima- og miljødepartementets egen fagetat.

- Miljødirektoratet hadde allerede gjennomført omfattende utredningsprosesser og politisk handling var på overtid.
- Ekspertutvalget fikk likevel i oppgave å gjenta vurderinger tilknyttet lokasjon som allerede var gjennomført av Miljødirektoratet. I praksis forkastet statsråd Elvestuen dermed fagetatens vurderinger, samtidig som han satte beslutningsprosessen flere år tilbake i tid. Tilsidesettingen av Miljødirektoratets vurderinger ble verken kommunisert eller begrunnet tydelig.

Tidsperspektivet

Ekspertutvalgets rapport tar ikke høyde for at man raskt må ha på plass en løsning for håndtering av uorganisk farlig avfall. Anbefalingene risikerer å forsinke saken ytterligere.

- Rapporten anerkjenner behovet for ny deponikapasitet innen fem år, men de foreslåtte tiltakene står ikke i forhold til den korte tidsfristen.
- I deler av rapporten driver Ekspertutvalget ren spekulasjon, når de refererer til at det vil «dukke opp» «flere aktører og mulige nye lokaliteter». Som grunnlag for en avgjørende politisk beslutning er dette useriøst og fullstendig uforsvarlig.
- Det vurderes som aktuelt med lokaliteter som ikke har vært vurdert eller konsekvensutredet tidligere, i Odda og Gudvangen. Dette til tross for at Raudsand, som allerede er konsekvensutredet, ble vurdert som urealistisk å få ferdig i tide av Miljødirektoratet i 2018¹. Dersom ekspertutvalgets anbefalinger tas til følge vil det forsinke prosessen ytterligere.

Beredskapsløsningene

Utvalgets beredskapsløsninger ved mangel på deponikapasitet er kun skissert på overordnet nivå og er lite realistiske som fullverdige løsninger innen 2024.

- Forslaget om redusert import og økt eksport er urealistisk
 - Betydelig netto eksport innebærer brudd på internasjonale forpliktelser
 - Unntak fra eksportbegrensningen er usannsynlig

¹ Brev fra Miljødirektoratet til Klima- og miljødepartementet datert 31.10.2018

- Løsningene er ikke sannsynliggjort for de aktuelle avfallstypene og –volumene
 - Alternative deponier vil måtte ta betydelig mer uorganisk avfall enn de gjør i dag
 - Lagerkapasitet for flyveaske er kun opp mot 4 uker

KONSEKVENSER VED MANGLENDE KAPASITET

Dersom statsråd Elvestuen ikke sørger for å sikre deponikapasitet etter avslutning på Langøya oppstår det vesentlig risiko både for miljøet og norske arbeidsplasser.

- Potensielt brudd på Norges internasjonale forpliktelser (iht. EU/EØS rammedirektiv artikkel 16).
- Forhøyede kostnader for levering av farlig avfall med påfølgende fare for at miljøgifter igjen kommer på avveie.
- Forhøyet kostnadsbilde for norsk industri med påfølgende svekket konkurranseevne, fare for nedleggelse, utflagging, fremvekst av useriøse aktører, og mindre potensial for videreutvikling av grønn industri.
- Driftsstans ved forbrenningsanlegg for restavfall, med påfølgende opphopning av husholdningsavfall.

Ekspertutvalget beskriver selv en lignende situasjon:

Manglende kapasitet gjør at norsk industri må ty til dyre og transportintensive løsninger utenlands. Flere industribedrifter er enten nedlagt eller risikerer nedleggelse på grunn av manglende løsninger for produksjonsavfallet og dramatisk høyere kostnader. Det oppstår usikkerhet omkring tilgangen på deponikapasitet for flyveaske fra Norge og hele Norden, og noen avfallsforbrenningsanlegg må stoppe mottak av avfall. Søppelkaos truer.

En direkte følge er at Norge er sterkt avhengig av økt eksport av farlig avfall og utenlandske løsninger, bl.a. i form av deponering i tyske gruver. Det er en utfordrende situasjon, gitt at internasjonalt regelverk krever at de enkelte landene skal ha egen sluttbehandlingskapasitet. En annen konsekvens er at norske myndigheter mister mye av oversikten og kontrollen. Faren øker for kriminalitet, ulovlig handel med farlig avfall og epidemier forårsaket av smitte.

Økte priser og manglende tilgang på deponikapasitet gir isolert sett sterke insentiver til gjenvinning, men i en uklar situasjon for bransjen tar det tid å få frem forsvarlige løsninger.

(Ekspertutvalgets sluttrapport, s. 84)

1 GRUNNLAGET

Gjennom utvalgets mandat la statsråden opp til betydelig forsinkelse av en prosess som allerede var på overtid, og han satte til side omfattende arbeid utført av statsrådens egen fagetat.

Proessen med å fastsette ny kapasitet for sluttbehandling av farlig avfall var på overtid
Allerede i 2015 påpekte Miljødirektoratet at prosessen er tidskritisk:

Erfaringsmessig tar det svært lang tid å planlegge, utrede og prosjektere et stort anlegg for behandling av farlig avfall. For å rekke å få et nytt deponi for farlig avfall på plass før NOAH Langøya avsluttes, bør arbeidet med planlegging og konsekvensutredning igangsettes nå.

(Brev til KLD datert 20.03.2015)

Også partene i arbeidslivet har lenge understreket at dette er tidskritisk. Norsk industri og LO sendte i juni 2018 brev til KLD med tittelen *Det haster med et deponi for farlig avfall i Norge*, som understreket at prosessen allerede da var på overtid, og som avslutter på følgende måte:

Usikkerheten om et nytt avfallsdeponi har vart lenge nok. Ta en beslutning nå, Ola Elvestuen!

(Brev til KLD datert 18.06.2018)

Miljødirektoratet hadde allerede hadde gjennomført flere grundige utredninger på området
På oppdrag fra Klima- og miljødepartementet hadde Miljødirektoratet allerede gjort grundige utredninger både når det gjelder fremtidens mengder farlig avfall, mulighet for gjenvinning, behov for deponikapasitet, og aktuelle lokasjoner. Oppdragsbrevene fra Klima- og miljødepartementet ligger vedlagt.

Mandatet til ekspertutvalget er nærmest identisk med tidligere oppdrag til Miljødirektoratet. Dette illustreres når man sammenligner hva Miljødirektoratet (MDIR) og ekspertutvalget (UTV) har blitt bedt om å vurdere:

- **Reduksjon av mengden farlig avfall**

(...) hvordan, og på hvilke områder det er mulig å oppnå en reduksjon i mengdene farlig avfall som genereres (...) hvordan, og på hvilke områder det er mulig å oppnå økt materialgjenvinning av farlig avfall (MDIR 2018 a)

(...) hvordan og i hvilken grad mengden farlig avfall kan reduseres (...) mulighetene for økt ressursutnyttelse av farlig avfall (UTV)

- **Sikring av fremtidig behandlingskapasitet**

(...) Behovet for videre statlig involvering for å sikre fremtidig behandlingskapasitet for farlig avfall i tråd med nasjonale behov (MDIR 2018 b)

(...) hvordan en tilstrekkelig behandlingskapasitet og deponiløsning for farlig avfall kan sikres (UTV)

- **Aktuelle lokaliteter**

(...) ulike lokaliseringer for et nytt nasjonalt anlegg for mottak av farlig avfall (MDIR 2015 b)

(...) mulige lokaliteter (UTV)

Utvalgets mandat satte Miljødirektoratets vurderinger til side og prosessen tilbake

Ved å be ekspertutvalget gjøre de samme vurderingene som Miljødirektoratet allerede hadde gjort eller var i gang med å gjøre, impliserte statsråd Elvestuen at fagetatens arbeid var utilstrekkelig. I praksis kan oppgaven vanskelig tolkes som noe annet enn å ettergå og utfordre vurderingene fra Miljødirektoratet. Dette ble likevel ikke kommunisert tydelig, og det ble heller ikke begrunnet.

En av utvalgets oppgaver var å vurdere lokaliteter for ny behandlingskapasitet. Som vist over fikk Miljødirektoratet denne oppgaven allerede i 2015. Siden den gang har det vært en tidkrevende utvelgelsesprosess der direktoratet har snevret inn 14 alternativer til to aktuelle lokaliteter og anbefalt den ene. Når ekspertutvalget ble bedt om å gjøre dette arbeidet på nytt innebærer det derfor at beslutningsprosessen ble satt flere år tilbake i tid.

Utvalget fikk et halvt år på sine vurderinger (01.05.2019 - 01.11.2019) der Miljødirektoratet på sin side hadde gjort vurderinger over flere år. Direktoratet hadde også bedre forutsetninger for å gjøre slike vurderinger i utgangspunktet, da de til daglig jobber med fagfeltet.

2 TIDSPERSPEKTIVET

Ekspertutvalgets rapport tar ikke høyde for at man raskt må ha på plass en løsning for håndtering av uorganisk farlig avfall. Anbefalingene risikerer å forsinke saken ytterligere.

Rapporten har et overoptimistisk forhold til tid som kan bidra til ytterligere forsinkelser

Rapporten anerkjenner tydelig behovet for ny kapasitet for sluttbehandling av farlig avfall:

Utvalgets vurderinger tilsier at det ikke kan planlegges med at deponibehovet for uorganisk farlig avfall blir redusert nevneverdig på kort sikt, og det vil derfor fra 2024/25 trenge sluttbehandlingskapasitet til erstatning for Langøya (s. 73)

Som beskrevet i kapittel 1 er etablering av ny behandlingskapasitet tidkrevende, og prosessen med å fastsette dette har vært på overtid lenge. Ekspertutvalget beskriver selv at *tiden fram mot 2024/25 er tidskritisk* (s. 87). Likevel formulerer de seg mange steder som om det skulle være rikelig med tid:

Utvalget utelukker likevel ikke at flere aktører og mulige nye lokaliteter vil kunne dukke opp når det nærmer seg avslutning av deponiet på Langøya (s. 75)

Så lenge det er utsikter til å få på plass nye deponiløsninger før Langøya blir avsluttet, ser utvalget ingen grunn til at myndighetene skal endre sin nåværende tilnærming og aktivt gå inn og overstyre selskapene og markedet (s. 86)

Slike formuleringer viser hvor tynt grunnlaget for ekspertutvalgets vurderinger er. At det vil kunne «dukke opp» «flere aktører og mulige nye lokaliteter», og at det «er utsikter til å få på plass nye

deponiløsninger før Langøya blir avsluttet» er ren spekulasjon uten faglig substans. At en avgjørende politisk beslutning med konsekvenser for norsk industri skal tas på slikt grunnlag er useriøst og fullstendig uforsvarlig.

Like problematisk er det at ekspertutvalget foreslår nye lokaliteter som ikke har vært vurdert og konsekvensutredet tidligere, i Odda og Gudvangen. Miljødirektoratet beskrev i 2018 at lokalitet Raudsand er urealistisk innenfor tidsfristen, selv om det allerede da var gjort konsekvensutredninger forbundet med lokasjonen². Ekspertutvalget nevner ikke direktoratets vurdering, og begrunner ikke hvorfor de likevel mener Odda og Gudvangen er realistisk. Dette understreker bildet av at ekspertutvalget har et urealistisk forhold til tiden det tar å utrede og etablere ny behandlingskapasitet. Dersom utvalgets anbefalinger tas til følge vil prosessen forsinkes ytterligere.

Tiltakene for å sikre ny behandlingskapasitet står ikke i forhold til den korte tidsfristen

Rapportens anbefalte strategi for å sikre ny behandlingskapasitet er at *myndighetene tilstreber at private aktører skal lykkes med å etablere alternativ deponikapasitet på kommersielle vilkår* (s. 87):

1. *Etablering og kommunikasjon av klare målsettinger for økt gjenvinning og et fungerende marked for deponi, med tilhørende virkemidler (...)*
2. *Aktiv tilrettelegging for etablering av deponier*
3. *Oppfølging av progresjon*
4. *Utarbeidelse av beredskapsplaner (...)*

Slik tiltakene beskrives kunne de fungert over tid, men de er ikke tilstrekkelig til å sikre ny kapasitet innen gjeldende tidsfrist. Dette forsterkes av at tiltakene kun er beskrevet på overordnet nivå – de vil dermed måtte utredes og planlegges før de kan implementeres. Med andre ord tilfører ekspertutvalget lite som kan bidra til en løsning av den akutte situasjonen. De foreslåtte tiltakene er kommentert nærmere under.

1. Kommunikasjon av målsetninger og tiltak beskrives som et insentiv for sirkulær økonomi, ikke for å sikre deponikapasitet etter Langøya. Kommunikasjon tilknyttet et mål om behandlingskapasitet ville uansett verken være noe nytt eller noe effektivt tiltak i seg selv.
2. Utvalgets forslag til aktiv tilrettelegging vil ikke være tilstrekkelig til å sikre ny kapasitet, fordi det nettopp kun er snakk om tilrettelegging, i en situasjon med akutt behov for handling. Dialog, informasjon, prioritering i myndighetenes behandlingsprosesser, og økonomisk tilrettelegging er alle indirekte virkemidler som trenger tid for å gi effekt. Anbefalingen om å *vurdere andre kompensasjonsordninger* understreker hvor lite detaljert rapporten går inn i de relevante problemstillingene.
3. Utvalget foreslår oppfølging i form av jevnlig rapportering fra Miljødirektoratet og dialogmøter med bransjen. Dette vil primært gi informasjon om status i saken, ikke noe nevneverdig bidrag til fremdrift.

² Brev fra Miljødirektoratet til Klima- og miljødepartementet datert 31.10.2018

4. Forslaget om å utarbeide beredskapsplaner bidrar ikke til å sikre nasjonal behandlingskapasitet. Det kan være et viktig sikkerhetsnett, men hvis det blir nødvendig innebærer det at norske myndigheter har misligholdt sitt ansvar.

3 BEREDSKAPSLØSNINGENE

Utvalgets beredskapsløsninger ved mangel på deponikapasitet er kun skissert på overordnet nivå og er lite realistiske som fullverdige løsninger innen 2024.

Forslaget om redusert import og økt eksport er urealistisk

Økt eksport av farlig avfall innebærer vesentlige økonomiske og miljømessige risikoelementer. Dette nevnes i ekspertutvalgets rapport, men det sannsynliggjøres ingen tiltak som kan fjerne risikoen. En vesentlig økning i eksport av farlig avfall kan samtidig bryte med Norges internasjonale forpliktelser, spesielt hvis dette gjøres samtidig som man reduserer importen:

- **Betydelig netto eksport innebærer brudd på internasjonale forpliktelser**
Norge er gjennom Baselkonvensjonen og EØS-avtalen forpliktet til å ha tilstrekkelig nasjonal kapasitet for sluttbehandling av farlig avfall. Avtalene åpner samtidig for et nordisk samarbeid og en arbeidsdeling, der ulike land tar hovedansvar for ulike typer avfall. Norge eksporterer rundt 300.000 tonn farlig avfall per år og importerer en mengde på omtrent samme nivå. De internasjonale forpliktelsene ivaretas ved at netto eksport er tilnærmet null.

Rundt 340.000 tonn av det norske avfallet håndteres på Langøya. Hvis dette i stedet skulle eksporteres ville Norge bli en netto eksportør av avfall, med klart brudd på de internasjonale forpliktelsene. Dersom man i tillegg skulle stoppe importen som i dag går til Langøya ville netto eksport av farlig avfall bli svært høyt, rundt 600.000 tonn per år, i tillegg til at ca. 300.000 tonn avfall som nå importeres må deponeres andre steder.
- **Unntak fra eksportbegrensningen er usannsynlig**
EFTAs overvåkningsorgan ESA beskriver i en tolkningsuttalelse til Klima- og miljødepartementet at eksport av avfall kan vurderes gitt at eksisterende kapasitet ikke umiddelbart kan erstattes. Dette forutsetter dokumentasjon på at det var umulig å etablere et alternativ i tide, og at staten har gjort sitt ytterste for å beholde nasjonal kapasitet³. Manglende politisk handlekraft er neppe en god begrunnelse.

Utvalget beskriver risikoen for brudd internasjonale forpliktelser, men sannsynliggjør ingen løsning på dette – det konstateres bare at *det vil kunne være enklere å få aksept for økt eksport hvis det kan sannsynliggjøres at økningen er midlertidig* (s.89)

³ Egen oversettelse. Original tekst: (...) export of waste could be considered, provided: (...) it is implemented as a last resort measure and credibly demonstrated that an alternative site could not be developed in time and all efforts have been taken to maintain domestic facilities

Løsningene er ikke sannsynliggjort for de aktuelle avfallstypene og -volumene

Ekspertutvalget foreslår økt utnyttelse av eksisterende deponier og økt mellomlagring hos industribedrifter som to av tre beredskapsløsninger. Det er ikke sannsynliggjort at dette kan håndtere noen vesentlig del av mengdene som går til Langøya i dag, og ut fra følgende faktorer fremstår det urealistisk:

- **Alternative deponier vil måtte ta enormt mye mer uorganisk avfall enn de gjør i dag**

Det er i dag kun to deponier for farlig avfall som mottar avfall fra andre: NOAH Langøya mottar 560.000 tonn per år, og Miljøteknikk Terrateam mottar 100.000 tonn. I tillegg deponeres rundt 200.000 tonn på bedriftsinterne deponier⁴. NOAH Langøya er dermed den desidert største mottakeren av uorganisk farlig avfall.

Ekspertutvalget påpeker selv at *det ikke kan planlegges med at deponibehovet for uorganisk farlig avfall blir redusert nevneverdig på kort sikt (s. 73)*. Uten Langøya vil dermed andre løsninger måtte ta 560.000 tonn, eventuelt rundt 340.000 tonn dersom man ser bort fra importert flyveaske. Dette vil imidlertid innebære en annen behandlingsløsning enn på Langøya, ettersom den importerte flyveasken benyttes til å nøytralisere uorganiske syrer. Uavhengig av om importen kuttes vil det utgjøre en mengde som er vesentlig større enn den som går til bedriftsinterne deponier i dag.

Det fremstår som lite sannsynlig at bedriftsinterne deponier kan utgjøre en vesentlig del av løsningen. Ekspertutvalget beskriver en utvikling der flere bedriftsinterne deponier har blitt avsluttet i løpet av de siste årene. *Hvis dette fortsetter, og bedriftene ikke lykkes med å redusere mengder eller øke materialgjenvinningen, vil det medføre økte mengder farlig avfall som må håndteres av andre aktører (s. 74)*. Utvalget vurderer det selv som *usikkert om bedriftene som driver disse deponiene i dag vil være interessert i, eller ha anledning til, å drive mottak og sluttbehandling av farlig avfall fra andre (s. 88)*.

- **Lagerkapasitet for flyveaske er kun opp mot 4 uker**

Flyveaske fra forbrenningsanlegg for restavfall utgjør en vesentlig del av det uorganiske farlige avfallet i Norge. Lagerkapasiteten ved anleggene er ifølge Avfall Norge kun opp mot 4 uker og det er svært begrensede alternativer for eksport⁵. Det virker dermed svært usannsynlig at økt utnyttelse av mellomlagring kan være noen vesentlig del av en beredskapsløsning. Den begrensede lagerkapasiteten understreker samtidig hvor raskt en mangel på deponikapasitet kan medføre store samfunnsproblemer, ved at husholdningsavfall ikke blir hentet.

⁴ Miljødirektoratet 26.09.2018: Svar på anmodning om oppdatering og sammenstilling av informasjon vedrørende farlig avfall

⁵ Avfall Norge 2019

4 VEDLEGG

4.1 EKSPERTUTVALGETS MANDAT

Fra utvalgets rapport side 12.

Ekspertutvalget har som mandat å vurdere hvordan og i hvilken grad mengden farlig avfall kan reduseres, og konsekvenser av dette. Utvalget skal også se på hvordan fremtidig behandlingskapasitet for farlig avfall kan sikres.

I utvalgets arbeid skal mulighetene for økt ressursutnyttelse av farlig avfall ved bruk av ny/alternativ teknologi og nye løsninger vurderes. Videre skal de se på hvordan forskning og innovasjon og kravstilling fra myndighetene kan bidra til dette.

Mengder farlig avfall som vil trenge en deponiløsning fremover, både på kort og lang sikt, skal vurderes. Hovedvekt skal legges på uorganisk farlig avfall. Ekspertutvalget skal vurdere hvordan en tilstrekkelig behandlingskapasitet og deponiløsning for farlig avfall kan sikres i lys av at dagens deponi for uorganisk farlig avfall på Langøya anslås å være fullt innen få år. Videre skal utvalget vurdere mulige lokaliteter.

Muligheter for eksport av farlig avfall til håndtering skal vurderes i lys av kapasitet/tilbud, kostnader, konsekvenser, og internasjonale forpliktelser.

Utvalget skal i sitt arbeid ta hensyn til Norges internasjonale forpliktelser knyttet til håndtering av farlig avfall, herunder de forpliktelsene som følger av Basel-konvensjonen, EØS-avtalen og felles nordisk ministererklæring av 1994. Klima- og miljødepartementet vil formidle til utvalget utfyllende informasjon om de internasjonale forpliktelsene innen sommeren 2019.

Prinsippet om at forurenser betaler skal ligge til grunn for ekspertutvalgets arbeid. Utvalget skal utrede samfunnsøkonomiske konsekvenser av sentrale anbefalinger. Minst ett forslag skal kunne håndteres innenfor gjeldende rammer.

Ekspertutvalget har frist til 1. november 2019 med å ferdigstille arbeidet. Utvalget skal avgi sin vurdering og anbefaling i en skriftlig rapport til Klima- og miljødepartementet.

4.2 KLDS BESTILLINGER PÅ FARLIG AVFALL

4.2.1 Oppdrag til Miljødirektoratet 05.03.2015 (MDIR 2015 a)

(Svar fra MDIR forelå 20.03.2015 der de pekte på Brevik som mulig lokasjon)

4.2.2 Oppdrag til Miljødirektoratet 08.06.2015 (MDIR 2015 b)

(Svar fra MDIR forelå 2. mai 2016 der de pekte på Brevik som beste alternativ av flere mulige)

4.2.3 Oppdrag til Miljødirektoratet 13.06.2018 (MDIR 2018 a)

(Svar fra MDIR forelå 6. juni 2019)

4.2.4 Oppdrag til Miljødirektoratet 07.09.2018 (MDIR 2018 b)

(Svar fra MDIR forelå 31.10.2018, der de pekte på Brevik som anbefalt lokasjon)

DET KONGELIGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT

Miljødirektoratet
Postboks 5672 Sluppen
7485 TRONDHEIM

Deres ref

Vår ref
15/677

Dato
05.03.2015

Vurdering av deponeringskapasitet for farlig avfall

Klima- og miljødepartementet er kjent med at industrien arbeider med å finne fremtidige løsninger for behandling av farlig avfall i Brevik til erstatning for anlegget for farlig avfall på Langøya som vil bli fullt om noen år.

Det er et nasjonalt mål at farlig avfall skal tas forsvarlig hånd om og enten gå til gjenvinning eller være sikret god nok nasjonal behandlingskapasitet.

Departementet ber Miljødirektoratet om en vurdering av behovet for å etablere et nytt anlegg for behandling av farlig avfall i Norge. Vi ber om en vurdering av det planlagte anlegget i Brevik og om det finnes andre egnede alternativer i Norge. Vurderingen bes oversendt departementet innen 20. mars 2015.

Med hilsen

Ida Juell (e.f.)
avdelingsdirektør

Sverre T Jahre
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk, og har derfor ikke håndskrevet signatur.

DET KONGELIGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT

Miljødirektoratet
Postboks 5672 Sluppen
7485 Trondheim

Deres ref

Vår ref

15/677

Dato

08.06.2015

Oppdrag- utredning lokaliteter for deponi for farlig avfall

Norge har et nasjonalt mål som sier at farlig avfall skal tas hånd om og enten gå til gjenvinning eller være sikret god nok nasjonal behandlingskapasitet. Norge har også en internasjonal forpliktelse etter Baselkonvensjonen om å ha tilstrekkelig nasjonal behandlingskapasitet. Det er derfor nødvendig av hensyn til miljø, avfallsbesittere i industri og kommuner, samt våre internasjonale forpliktelser og nasjonale mål at vi har en formålstjenlig deponikapasitet for uorganisk, farlig avfall i Norge.

Vi har i Norge i dag ikke løsninger for alle typer avfall, men har i praksis et nordisk marked for behandling av farlig avfall. NOAH Langøya tar i dag hånd om en vesentlig andel av farlig, uorganisk avfall fra Norge, og behandler store mengder flyveaske fra andre nordiske land. Asken brukes i dag til å nøytralisere syreholdig avfall fra Kronos Titan. Norge på sin side eksporterer betydelige mengder organisk avfall til sluttbehandling i Sverige og Finland.

NOAH Langøya vil etter planen ikke kunne ta imot farlig avfall etter 2026. Det er i dag ikke andre norske anlegg som har kapasitet til å ta hånd om den avfallsmengden som NOAH i dag behandler. Dersom NOAHs virksomhet opphører uten at ny behandlingskapasitet blir etablert, vil mengden farlig avfall til eksport øke vesentlig og Norges bidrag til de fellesnordiske behandlingsløsningene bli sterkt redusert.

Det har vist seg vanskelig å få de nødvendige lokale vedtak for å etablere et slikt deponi. Det synes derfor nødvendig at staten tar et større ansvar for å kartlegge alternative løsninger. Vi ber derfor Miljødirektoratet om å utrede ulike lokaliseringer for et nytt nasjonalt anlegg for

mottak av farlig avfall. En slik utredning vil gi et grunnlag for aktører i markedet som vil påta seg ansvar for å etablere og å drive et deponi for farlig avfall.

Så langt det er mulig må utredningen si noe om forventet utvikling i mengder og typer uorganisk farlig avfall som forventes å oppstå og gå til sluttbehandling i fremtiden, og hvor i landet slikt avfall kommer til å oppstå. I den grad det i utredningsarbeidet framkommer andre alternative utnyttelsesmuligheter for deler av dette avfallet er det også relevant.

Utredningen må videre inneholde vurderinger av egnethet for mottak, behandling og deponering av de ulike typer uorganisk avfall som kan tenkes å oppstå. Dette inkluderer avfall med oppkonsentrert naturlig forekommende radioaktive stoffer.

Vi ber Miljødirektoratet på bakgrunn av disse vurderingene om å gi en anbefaling om egnede lokaliteter for et framtidig deponi for uorganisk avfall.

Vi ber om at vurderingene oversendes departementet innen 1. mai 2016.

Med hilsen

Ida Juell (e.f.)
avdelingsdirektør

Ingvild S.H. Swensen
avdelingsdirektør

Dokumentet er godkjent elektronisk, og har derfor ikke håndskrevet signatur.

Miljødirektoratet
Postboks 5672 Torgarden
7485 TRONDHEIM

Deres ref

Vår ref
18/2286-1

Dato
13. juli 2018

Oppdrag om å utarbeide plan for å begrense mengden farlig avfall

Farlig avfall er avfall som inneholder helse- og miljøfarlige stoffer og kan føre til alvorlige forurensninger og skade på mennesker og miljø dersom det ikke behandles forsvarlig. Farlig avfall oppstår særlig i prosessindustri og i petroleumssektoren, i tillegg til at mange produkter inneholder stoffer som gjør dem til farlig avfall når de blir kasserte. Det overordnede målet for farlig avfall er at det blir samlet inn og får en trygg behandling.

Regjeringen er likevel opptatt av å oppnå en reduksjon i mengdene farlig avfall som genereres. Kjemikaliepolitikken bidrar til å redusere bruk av miljøgifter i produkter, som igjen fører til færre kasserte produkter som blir farlig avfall. Strengt krav til behandling av farlig avfall gir økonomiske insentiv til industrien til å redusere mengden farlig avfall som oppstår. Økt materialgjenvinning av farlig avfall som kan skje uten videre spredning av miljøskadelige stoffer er også i tråd med intensjonen om sirkulær økonomi, og norsk avfallspolitikk. Det er derfor ønskelig å utnytte ressursene i det farlige avfallet der dette er berettiget ut fra en avveining av miljøhensyn, ressurs hensyn og økonomiske forhold.

Regjeringen ønsker at det skal utarbeides en plan for å begrense mengden farlig avfall, jf. Jeløya-plattformen. Miljødirektoratet gis herved i oppdrag å utarbeide en slik plan innen 1. mars 2019. Direktoratet bes om å beskrive hvordan, og på hvilke områder det er mulig å oppnå en reduksjon i mengdene farlig avfall som genereres. Tilsvarende bes direktoratet om å beskrive hvordan, og på hvilke områder det er mulig å oppnå økt materialgjenvinning av farlig avfall.

I arbeidet bes direktoratet om å se hen til tidligere oppdrag om å utarbeide ny nasjonal avfallsplan i hht. krav i rammedirektivet om avfall.

Med hilsen

Ida Juell (e.f.)
avdelingsdirektør

Karoline Ehrenclou
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Miljødirektoratet
Postboks 5672 Torgarden
7485 TRONDHEIM

Deres ref

Vår ref
15/677-295

Dato
7. september 2018

Oppdrag om vurdering av alternativer for behandlingskapasitet for uorganisk farlig avfall i Raudsand, Nesset kommune og Dalen gruve, Porsgrunn kommune

Dagens deponi for farlig avfall på Langøya anslås å være fullt innen få år. Nasjonale miljømål og internasjonale forpliktelser fordrer at den fortsatt kan behandles farlig avfall i Norge også etter dette. Det er således et viktig nasjonalt ansvar å opprettholde en behandlingskapasitet for farlig avfall, og dette er viktig for norsk industri.

Det har siden 2015 pågått en prosess med å vurdere egnete lokaliteter for et nytt deponi for farlig avfall. I Nesset pågår en ordinær planprosess med kommunen som ansvarlig myndighet/planmyndighet. Det er utarbeidet en konsekvensutredning av et mulig deponi på Raudsand i Nesset og denne var på høring i vår. I Brevik er Klima- og miljødepartementet oppnevnt som ansvarlig myndighet for å fastsette planprogram for et mulig deponi i i Brevik. Planprogrammet er fastsatt og konsekvensutredningen av et mulig deponi i Brevik ble oversendt departementet 4. september 2018.

Behovet for videre statlig involvering for å sikre fremtidig behandlingskapasitet for farlig avfall i tråd med nasjonale behov må nå vurderes. Som grunnlag for å vurdere dette bes Miljødirektoratet, basert på konsekvensutredningene av de to alternativene og eventuell supplerende informasjon fra forslagsstiller, å vurdere:

- Lokalitetenes egnethet ut fra en samlet vurdering, herunder teknisk, økonomisk, geografisk og miljøkonsekvenser.
- Om prosjektene har teknologi egnet for behandling av de typer uorganisk avfall det er nasjonalt behov for, herunder flyveaske, syre, og andre fraksjoner uorganisk farlig avfall norsk industri produserer.

- Om det med tilgjengelig informasjon er sannsynlig at prosjektene kan gjennomføres slik at Norge har behandlingskapasitet for farlig avfall når dagens deponi på Langøya avsluttes.

Direktoratet bes om å vurdere behovet for å innhente synspunkter fra relevante statlige myndigheter, som DSB, i dette arbeidet.

Frist for oppdraget er 17. oktober 2018.

Med hilsen

Ida Juell (e.f.)
avdelingsdirektør

Karoline Ehrenclou
Seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer